

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 326. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1817_309A-txt-shoot-idm8395/facsimile.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

er gjort af Kridt, faaer høit i Veiret og dybt i Raubet, og efter den kan engelst Philo-
sophie ingen Vortale vende, undtagen der Skulde
være, at den dog bedre end Lybste-Moer holdt
sin Ræse hos sig selv, og holdt Folk til at gjøre
Gavn med Hænderne, for derved efter Haans
den at faae Naturen i Hovedet.

^{født}
¹⁵⁶¹ Det var den navnkundige Grands Baco
Lord af Verulam og en Stund Engellands Cant-
ler, der satte Rigets Stor-Seigl paa det
samme gode Raad, og skjøndt man tog ham Seig-
let fra, fulgde man dog tildeels Raadet i det
Små a. Dog, er end Baco, saalidt som Noget
for god at spøge med paa en skikkelig Maade,
som var hans egen Vane, saa er dog Alvor og
saa paa sit rette Sted, naar man taler om Eng-
ellands største Tænker, og om den første Mand
i Christenheden der med aandigt Blik overskuede
Videnskaberens Rige, som han gjorde i Bogen
om deres Udsyldning. Vel maae man kalde det
et Kæmpe-Stykke, en Skælfears jævnaldrende
og aandig beslagte Landsmand værdigt, alt i
det sejtende Aarhundrede at sælde Stagiriceren,
eller dog rettere sætte ham paa sin rette Hvide,
som en boglig Alexander, der gjorde Vind med
hele Stækenlands Mandskab, men som er al Dø-
mærksomhed værd, fordi man kun af hans Ræ-
ler lærer at kjende mangen Kæmpe, som han
opofrede for at være ene Søel paa Himlen.
Havde Baco ret forfulgt denne nødvendige Seier

over hin store Mogul i Epidsfindighedens Rige,
fulgt sin unægtelige Overbevisning om Erfar-
ringen som Vidskabs-Kilde, og Liden som
Sandhedens stilkvise Aabenbaring, saa han
haude anvendt sin Tid paa at give den Vid-
skabernes Historie hvis Savn han bemærkede, da
vilde det i det Mindste ikke været hans Skyld,
om Engellænderne ei vare blevene det viseste Folk,
men han var og selv en Engellænder og oveni-
kjøbet langt rde af en Slags fransk Herkomst,
hvertken fri for engelst Lyst til at aagre med
sit Pund, eller fransk Begjærtighed efter det
Skin som glimrer; i den lærde som i den borger-
lige Verden tog hans Hoved Stikpenge af hans
Hjerte for at slæbe med, og han realiserede sin
Formue saa rask, at han maatte sige paa Labben
tilsidst, og efterlod sig egenlig kun store Død og
et tvetydigt Navn. Han vilde sagtens paa sin
Vids snoet sig fra Beskyldningen, med den An-
mærkning, at hans Landsmænd havde Diet i
Hænderne, som Dionysius Dret i Fodderne,
men det undskylder ham ikke, thi han var for klog
til ikke at vide, Philosophen skal holde fast paa
Tingene, holde sine Dine hos sig selv, og labe Folk
troe hvad de vil. Men, i Hjertet havde han sin
Slæde, Tredebbltheden i Mennesket og i hans
Forholde: til Gud, sig selv og de udbortes Ting,
saae han rigtig nok, men de Hensovne vare døde
og andre Mennesker kun Ting for ham, derfor
gjorde han Historien kun til Gjenstand for Hu-

Fommelsen ikke for Kjærligheben, som ret mærkelig fattes i hans Inddeling af det aandedige Menneske, hvor han derimod godt veed at hense Poesien og Philosophien til deres rette Bærning, ja er klarsigt nok til at see der ligger mere Vidskab i Digt: Poesien, som han derfor kaldte den paraboliske, end man i hans Dage drømde om. Og saa her staaer han ene mellem sit Lands Tænkere, der ellers meende at Phantasi og Fornuft bare saa uforenelige, som om de aldrig kunde være, hvad de dog altid ere: eens om at udgjøre eet Menneske; men saa han dybere, da saa han derfor ikke bedre, thi ligesom Frustruændene siden, vilde han kun see Naturen spejle sig i Poesien, havde altsaa dog kun Begreb om en sandelig Indbildnings-Kraft, og Bibelen, som skulde gjort ham klogere, skjøb han til Side, brugte den kun til at udtrykke, ei til at styre sine Tanker, under det vel vittige, men saare utilstrækkelige Paaskud, at det var ligesaa bogvænt at vilde finde Døden i Livet, som Livet i Døden, Naturen i Gud, som Gud i Naturen, saa han vilde ikke see at Lyset maae forklare Mørket, Livet Døden og Gud Naturen, om de ellers skal blive forklarede. Sam, Frands Baco, den klarsiede Mand, hvis Gnist af aandedig Fornuft viiste ham at Naturen i Fornuftens Die vidner unægtelig om Gud, ham var det, som vilde indkrænke Guds Rige til Aabenbaringen, for at Mennesket kunde have Berden for

sig selv, og indbildte sine Landsmænd at de, uden Hensyn paa Guds Ord, kunde frit randsage Naturen, finde der en Vidskab uafhængig af Gud, og dog være troende Christne, og dette er en Brøde imod Læse og sund Fornuft, der hviler meer paa ham, end paa hans Efterfølgere, thi vel fulgte de ham meest fordi de vilde, men de havde ikke hans Forstand. Man seer let, det gif med ham i alle Maader, som med ufarlige Børn, der, saasnart den myndige Alder bebuder sig i deres Forstand, indbilde sig, den er alt kommet, ringeagte Forældre som avlede dem, vil selvkløge raade sig selv, og mene Forældrene ere godt betalte for Livet med Wren at have saa underkløge Børn; men her gjælder det forteintlig, at tidlig kløge Børn blive ikke gamle, thi snart slukkes i Forstanden den aandedige Gnist som Troen har tændt, naar Fornuften udvinder sig af det aandedige Samfund, eller bestemte: al aandedig Forstand og Erkjendelse er kun et Skin, der taber sig i Skygge, saasnart det selv vil være lys. Intet Under da at Baco ei kom videre i Livet og døde sønnelos, Alt hvad vi syore af hans Lands Minde i de følgende Dage, er den temmelig almindelige Tanke, at Guds Tilværelse er unægtelig, Aabenbaringen hardtad uundværlig, og Tingenes Forklaring saa godt som uopnaaelig, saa deres fordeelsagtige Brug er det Gneske, der lønner Umagen at tænke paa.

